

Granskning av specialdestinerade statsbidrag

Oskarshamns kommun

September 2020

Caroline Liljebjörn

Elin Freeman

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	5
Bakgrund	5
Syfte och Revisionsfrågor	5
Revisionskriterier	5
Metod	5
laktagelser och bedömningar	7
Finns ändamålsenliga rutiner för att säkerställa att det finns information om tillgängliga statsbidrag att söka samt att det är tydligt vem som fattar beslut om statsbidrag ska sökas eller ej?	7
laktagelser	7
Bedömning	8
Finns ändamålsenliga rutiner för ansökan av statsbidrag?	9
laktagelser	9
Bedömning	10
Har nämnden beslutat om ny verksamhet som finansieras av specialdestinerade statsbidrag?	10
laktagelser	10
Bedömning	11
Finns tillförlitliga och säkra rutiner för uppföljning och rapportering av använt bidrag?	12
laktagelser	12
Bedömning	13
Finns tillförlitliga och säkra rutiner för återrapportering/återredovisning till staten av riktade statsbidrag?	13
laktagelser	13
Bedömning	14
Efterlevs riktlinjer och rutiner för ansökan, uppföljning och rapportering samt redovisning till staten?	14
laktagelser	14
Bedömning	18

Sammanfattning

Kommunerna tilldelas möjlighet att söka flera olika typer av statsbidrag, vilka delas i generella och riktade statsbidrag. De riktade statsbidragen ställer ofta krav på direkta åtgärder, kommunal medfinansiering eller att kommunen inte får genomföra effektiviseringar (som medför minskade kostnader) inom området som statsbidraget avser, exempelvis statsbidraget för likvärdig skola. För allt fler kommuner har vissa av de riktade statsbidragen nu kommit att bli av sådan storlek att de används som en direkt delfinansiering av den kommunala verksamheten. Det ekonomiska beroendet av riktade statsbidrag medför en risk då kommunen kan missa att söka ett statsbidrag eller av okunskap vidta åtgärder som medför att rätten till statsbidraget försvinner. Vidare finns för vissa av bidragen risk att kommunen vid en ej tillfredsställande redovisning blir återbetalningsskyldiga. Det finns av dessa anledningar skäl att granska att den interna kontrollen avseende att bevaka, söka, beräkna och återrapportera statsbidrag är väl fungerande.

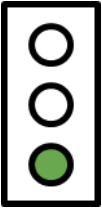
Revisorerna har utifrån genomförd riskanalys beslutat om att genomföra en granskning gällande den interna kontrollen avseende statsbidrag.

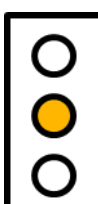

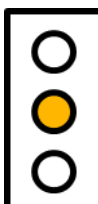
Granskningen syftar till att bedöma om bildningsnämnden samt socialnämnden säkerställer att den interna kontrollen för hantering av statsbidrag är tillräcklig.

Vi bedömer att bildningsnämnden i allt väsentligt säkerställer att den interna kontrollen för hantering av statsbidrag är tillräcklig.

Vi bedömer att socialnämnden i allt väsentligt säkerställer att den interna kontrollen för hantering av statsbidrag är tillräcklig.

Bedömningen grundas på avstämningen av revisionsfrågorna.

Revisionsfrågor	Kommentar	
Finns ändamålsenliga rutiner för att säkerställa att det finns information om tillgängliga statsbidrag att söka samt att det är tydligt vem som fattar beslut om statsbidrag ska sökas eller ej?	Uppfyllt Vi bedömer att det i allt väsentligt finns ändamålsenliga rutiner att inhämta information om tillgängliga specialdestinerade statsbidrag genom att det både inom bildningsnämnden och socialnämnden finns utsedda personer som bevakar statsbidrag genom de kanaler som finns tillgängliga. Dessutom visade tjänsten Statsbidragsportalen inga okända bidrag för någon av nämnderna.	

Finns ändamåls- enliga rutiner för ansökan av statsbidrag?	Uppfyllt Vi bedömer att det i allt väsentligt finns ändamålsenliga rutiner för ansökan av statsbidrag. Det baserar vi på att det finns ansvariga tjänstepersoner som samordnar ansökningsförfarandet både inom socialnämndens förvaltning och inom bildningsnämndens förvaltning. Vidare krävs det digital inloggning och signering med bank-ID för ansökning och rekvisition av de flesta av statsbidragen.	
Har nämnden beslutat om ny verksamhet som finansieras vid specialdestinerade statsbidrag?	Delvis uppfyllt Vi bedömer att bildningsnämnden delvis beslutar om ny eller utökad verksamhet som finansieras. Det grundar vi på att bidragen till största del ingår i nämndens driftbudget, vilken behandlas av nämnden. Vi anser dock nämnden på ett tydligare sätt bör ta ställning till bidrag som riskerar att permanenta verksamhet.	
	Uppfyllt Vi bedömer att socialnämnden beslutar om ny eller utökad verksamhet som finansieras av specialdestinerade statsbidrag. Det grundar vi på att det för de statsbidrag som valts ut för närmare granskning har gjorts planer som fastställts av socialnämnden.	
Finns tillförlitliga och säkra rutiner för uppföljning och rapportering av använt bidrag?	Delvis uppfyllt Vi bedömer att det delvis finns tillförlitliga rutiner för uppföljning och rapportering av använt bidrag. Inom både bildningsnämnden och socialnämnden ingår de specialdestinerade bidragen i den ordinarie processen för uppföljning av verksamhet och ekonomi inom förvaltningen och till nämnd. Vi anser dock att redovisningen av de specialdestinerade statsbidragens påverkan på nämndernas ekonomi och verksamhet bör förtydligas.	

Finns tillförlitliga och säkra rutiner för återrapportering/redovisning till staten av riktade statsbidrag?

Uppfyllt

Vi bedömer att det finns tillförlitliga och säkra rutiner för återrapportering av riktade statsbidrag. Det baserar vi på att det finns ansvariga tjänstepersoner som bevakar datum för återrapportering och att vår granskning av utvalda statsbidrag visar att återrapportering lämnas in.

Efterlevs riktlinjer och rutiner för ansökan, uppföljning och rapportering samt redovisning till staten?

Uppfyllt

Vi bedömer att riktlinjer och rutiner i allt väsentligt efterlevs för ansökan, uppföljning och rapportering samt redovisning till staten. Det baserar vi på att granskningen av utvalda statsbidrag visar att hanteringen har skett i enlighet med riktlinjer för bidragen och de interna rutiner som upprättats inom respektive förvaltning. I de fall som bidrag har behövt återbetalas inom bildningsnämndens verksamhet bedömer vi att det beror på orsaker som nämnden eller förvaltningen inte kunnat påverka i sin helhet.

Rekommendationer

Vi rekommenderar bildningsnämnden att med hänsyn till de specialdestinerade statsbidragens totala omfattning för verksamheten begära en riskanalys som visar vilken beredskap som finns att på kort sikt hantera en avveckling av de kostnader som är kopplade till de dessa statsbidrag.

Vi rekommenderar bildningsnämnden och socialnämnden att förtydliga de specialdestinerade statsbidragens påverkan på nämndernas ekonomi och verksamhet i samband med ordinarie uppföljningstillfällen.

Inledning

Bakgrund

Kommunerna tilldelas möjlighet att söka flera olika typer av statsbidrag, vilka delas i generella och riktade statsbidrag. De riktade statsbidragen ställer ofta krav på direkta åtgärder, kommunal medfinansiering eller att kommunen inte får genomföra effektiviseringar (som medför minskade kostnader) inom området som statsbidraget avser, exempelvis statsbidraget för likvärdig skola. För allt fler kommuner har vissa av de riktade statsbidragen nu kommit att bli av sådan storlek att de används som en direkt delfinansiering av den kommunala verksamheten. Det ekonomiska beroendet av riktade statsbidrag medför en risk då kommunen kan missa att söka ett statsbidrag eller av okunskap vidta åtgärder som medför att rätten till statsbidraget försvinner. Vidare finns för vissa av bidragen risk att kommunen vid en ej tillfredsställande redovisning blir återbetalningsskyldiga. Det finns av dessa anledningar skäl att granska att den interna kontrollen avseende att bevaka, söka, beräkna och åiterrapportera statsbidrag är väl fungerande.

Revisorerna har utifrån genomförd riskanalys beslutat om att genomföra en granskning gällande den interna kontrollen avseende statsbidrag.

Syfte och Revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om bildningsnämnden samt socialnämnden säkerställer att den interna kontrollen för hantering av statsbidrag är tillräcklig.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Finns ändamålsenliga rutiner för att säkerställa att det finns information om tillgängliga statsbidrag att söka samt att det är tydligt vem som fattar beslut om statsbidrag ska sökas eller ej?
- Finns ändamålsenliga rutiner för ansökan av statsbidrag?
- Har nämnden beslutat om ny verksamhet som finansieras via specialdestinerade statsbidrag?
- Finns tillförlitliga och säkra rutiner för uppföljning och rapportering av använt bidrag?
- Finns tillförlitliga och säkra rutiner för åiterrapportering/redovisning till staten av riktade statsbidrag?
- Efterlevs riktlinjer och rutiner för ansökan, uppföljning och rapportering samt redovisning till staten?

Revisionskriterier

- Förordningar om särskilda statsbidrag inom nämndernas ansvarsområden
- Kommunens styrande dokument

Metod

Vi har tagit del av följande dokument från bildningsförvaltningen: rutin hantering av

statsbidrag, rutin bokning av statsbidrag, internkontrollplan år 2020, beviljade statsbidrag 2019 och 2020 samt dokument som visar ansökan, beslut och rekvisition av utvalda bidrag.

Vi har tagit del av följande dokument från socialförvaltningen: arbetsrutin statsbidrag, internkontrollplan år 2020 samt dokument som visar villkor och beviljade belopp för utvalda statsbidrag.

Vi har valt ut följande specialdestinerade bidrag för granskning:

Bildningsförvaltningen: Elevhälsa 2019 och 2020, Stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling för 2019 och för 2020 samt Mindre barngrupper i förskolan 2018/2019 samt 2019/2020. Samtliga bidrag avser Skolverket.

Socialnämnden: God och nära vård 2020, Stimulansmedel för att motverka ensamhet bland äldre och för ökad kvalitet i vården och omsorgen om personer med demenssjukdom 2020 samt Stärkt bemanning inom den sociala barn- och ungdomsvården 2019.

För utvalda statsbidrag har vi granskat villkor för respektive bidrag, ansökan, beslut och i förekommande fall återrapportering.

Vi har genomfört intervjuer med följande inom bildningsförvaltningen: förvaltningschef, verksamhetschef förskola, verksamhetschef gymnasie-/vuxenutbildningen, bibliotekschef, kultursamordnare, ekonomiadministratör förskola, ekonomiadministratör gymnasiet och ekonomisadministratör kultur.

Vi har genomfört intervjuer med följande inom socialförvaltningen: nämndsekreteraren.

Rapporten har varit föremål för sakgranskning av förvaltningschef för bildningsförvaltningen och verksamhetschef skola, gymnasiet och vuxenutbildning samt förvaltningschef och nämndsekreterare socialförvaltningen.

Iakttagelser och bedömningar

För varje kontrollmål redogörs för vilka iakttagelser och revisionella bedömningar som gjorts därpå.

Finns ändamålsenliga rutiner för att säkerställa att det finns information om tillgängliga statsbidrag att söka samt att det är tydligt vem som fattar beslut om statsbidrag ska sökas eller ej?

Iakttagelser

Bildningsnämnden

Inom bildningsnämndens verksamhetsområde är det verksamhetschefen för gymnasie-/vuxenutbildning som har det övergripande ansvaret att handlägga specialdestinerade statsbidrag. I uppdraget ingår att bevaka, söka och redovisa statsbidrag som utlyses av Skolverket.

Verksamhetschefen bevakar kommande statsbidrag genom att regelbundet söka på Skolverkets webbsida samt genom att ta del av statsbidragskalendern som Skolverket tillhandahåller. Statsbidragskalendern visar alla bidrag som är sökbara under ett år, när de kan sökas och vilken verksamhet som bidraget avser.

I intervju beskrivs att kommunen använt tjänsten Statsbidragsportalen på prov. Statsbidragsportalen skickar påminnelser om samtliga specialdestinerade statsbidrag som finns att söka, oavsett finansiär. Efter genomförd provperiod gjordes en utvärdering som resulterade i att tjänsten avslutades. För bildningförvaltningens del tillkom inga nya bidrag annat än de som identifierats med befintlig rutin.

Ansvarig verksamhetschef vidarebefordrar informationen om sökbara statsbidrag till berörda verksamhetschefer och rektorer. Beslut om statsbidraget ska sökas hanteras inom ramen för tillitsbaserad styrning, vilket innebär att frågan hanteras av ansvariga chefer i verksamheten. Det innebär att det oftast är verksamhetschefen för det aktuella området som beslutar i samråd med förvaltningschefen. I intervju beskrivs att förvaltningschefen informerar nämnden om sökta statsbidrag.

Inom kulturverksamheten utlyser Kulturrådet specialdestinerade statsbidrag som bevakas av kulturchefen tillsammans med bibliotekschefen. Bidragen identifieras genom omvärldsbevakning. I intervju beskrivs att kulturchefen i samråd med bibliotekschefen beslutar om bidragen ska sökas och att förvaltningschefen informeras om beslutet. Det finns även ett bidrag från Kulturrådet som söks av kultursamordnaren. Bidraget som avser "Skapande skola" har funnits under 12 år.

Socialnämnden

Specialdestinerade statsbidrag inom socialutskottets verksamhetsområde utges främst

från Socialstyrelsen, men även från SKR¹. Statsbidragen kan vara utformade på olika sätt, men de vanligaste är:

Verksamhetsbidrag – bidragen riktas till en eller flera verksamhetsområden. Det ställs krav på motprestation, måluppfyllelse och resultat.

Stimulansbidrag – avser utvecklingsbidrag och tidsbegränsade bidrag för ett särskilt verksamhetsområde.

Inom socialnämndens verksamhetsområde är det nämndsekreteraren som har det övergripande ansvaret att handlägga specialdestinerade statsbidrag. I uppdraget ingår att bevaka, söka och redovisa statsbidrag som utlyses.

Information om statsbidragen skickas som nyhetsbrev till förvaltningens generella mejladress. Det finns även en statsbidragskalender som Socialstyrelsen tillhandahåller. Statsbidragskalendern visar alla bidrag som är sökbara under ett år, när de kan sökas och vilken verksamhet som bidraget avser.

I intervju beskrivs att kommunen använt tjänsten Statsbidragsportalen på prov. Statsbidragsportalen skickar påminnelser om samtliga specialdestinerade statsbidrag som finns att söka, oavsett finansiär. Efter genomförd provperiod gjordes en utvärdering som resulterade i att tjänsten avslutades. För socialförvaltningens del tillkom inga nya bidrag annat än de som identifierats med befintlig rutin.

Nyhetsbrev som beskriver utlysta statsbidrag diarieförs i systemet för dokumenthantering och informationen skickas till områdescheferna vilka tar beslut om ansökan ska göras. Ansökan undertecknas av förvaltningschefen, men den administrativa hanteringen utförs av nämndsekreteraren.

Bedömning

Vi bedömer att det i allt väsentligt finns ändamålsenliga rutiner att inhämta information om tillgängliga specialdestinerade statsbidrag genom att det både inom bildningsnämnden och socialnämnden finns utsedda personer som bevakar statsbidrag genom de kanaler som finns tillgängliga. Dessutom visade tjänsten Statsbidragsportalen inga okända bidrag för någon av nämnderna.

Vi bedömer vidare att det inom både bildningsnämnden och socialnämnden är verksamhetsansvariga chefer som fattar beslut om specialdestinerade statsbidrag ska sökas eller ej efter samråd med förvaltningschefen.

Revisionsfrågan bedöms som uppfylld.

¹ Sveriges kommuner och regioner

Finns ändamålsenliga rutiner för ansökan av statsbidrag?

lakttagelser

Bildningsnämnden

Verksamhetschefen för gymnasie-/vuxenutbildningen inhämtar, som ansvarig handläggare, information från Skolverkets webbsida om vilka förutsättningar som gäller för bidraget. Informationen omfattar syfte, vem bidraget riktas till, bidragsramen samt vilka uppgifter som krävs vid ansökan och redovisning. Baserat på inhämtade uppgifter gör ansvarig handläggare en planering över vilka uppgifter som behövs för att kunna söka ett statsbidrag inom den utlysta tiden. Informationen delges ansvariga rektorer, verksamhetschefer, förvaltningsekonome och ekonomiassistenter. Om en ansökan behöver kompletteras inhämtar ansvarig handläggare informationen från ansvariga chefer. Ansökan görs via Skolverkets webbportal och signeras med bank-ID.

När bidraget har beviljats fördelar ansvarig handläggare bidraget i samarbete med förvaltningsekonome och berörda verksamhetschefer. Ansvarig handläggare delger berörda rektorer, verksamhetschefer och ekonomisassistenter beslutet och bifogar den ekonomiska fördelningen. Beslutet om bidragets fördelning skickas även till ekonomikontoret.

Verksamhetschefen inom förskolan hanterar tillsammans med ekonomiadministratören de statsbidrag som utlyses inom förskoleområdet. Där behöver ansvarig handläggare inte göra så mycket varken när det gäller ansökan eller återrapportering.

Bidragen från Kulturrådet ansöks av ansvarig tjänsteperson. Ansökan innehåller en projektbeskrivning som visar vad bidraget är tänkt att användas till.

Ansökan av samtliga bidrag sker digitalt genom inloggning på respektive organisations webbsida.

Socialnämnden

Efter beslut av områdescheferna och förvaltningschefen ansöker nämndsekreteraren om de flesta utlysta bidrag via Socialstyrelsens eller SKR:s webbportal. Ansökningar kan bara göras av den tjänsteperson som registrerats hos Socialstyrelsen som kommunens ombud. Vid rekvisition av bidrag efterfrågas uppgifter som referensnummer för statsbidraget, kommunens organisationsnummer och uppgifter till kontaktperson. Om bidraget kräver en ansökan ställs den samman av områdeschefen medan nämndsekreteraren sköter den praktiska hanteringen. Ansökan eller rekvisitionen signeras via bank-ID. Manuella ansökningar signeras av förvaltningschefen.

Om det är första gången som statsbidraget finns tillgängligt för ansökan utarbetar berörd verksamhet en plan för hur bidraget ska användas. Planen redovisas för socialnämndens arbetsutskott och fastställs därefter av socialnämnden. För bidrag som funnits tidigare följs grundplanen, men vid behov tas en ny diskussion med arbetsutskottet.

Bedömning

Vi bedömer att det i allt väsentligt finns ändamålsenliga rutiner för ansökan av statsbidrag. Det baserar vi på att det finns ansvariga tjänstepersoner som samordnar ansökningsförfarandet både inom socialnämndens förvaltning och inom bildningsnämndens förvaltning. Vidare krävs det digital inloggning och signering med bank-ID för ansökning och rekvisition av de flesta av statsbidragen.

Revisionsfrågan bedöms som uppfylld.

Har nämnden beslutat om ny verksamhet som finansieras av specialdestinerade statsbidrag?

lakttagelser

Bildningsnämnden

Under år 2019 uppgick specialdestinerade statsbidrag från Skolverket till nästan 60 mnkr för bildningsnämndens del. De största bidragen avsåg "Likvärdig skola" med 9,5 mnkr, "Mindre barngrupper i förskolan" med 9,4 mnkr, "Lärlönelyftet" med 7,5 mnkr, "Maxtaxa inom förskolan" med 5,3 mnkr och "Lågstadiesatsningen" med 4,9 mnkr. I intervju beskrivs att alla bidrag söks som bedöms gagna verksamheten.

Vår granskning av nämndens protokoll under år 2019 och 2020 till och med augusti visar att bidragen inte behandlas som egna ärenden på nämndens sammanträden, men som beskrivits tidigare i rapporten informerar förvaltningschefen nämnden om sökta statsbidrag under punkten bildningschefen informerar. Från ett ekonomiskt perspektiv ingår bidragen i nämndens budget och finansierar därmed en del av verksamheten.

I intervju beskrivs att de specialdestinerade statsbidragen vållar vissa problem vid budgeteringen. En del bidrag utlyses i god tid medan besked om andra statsbidrag kommer väldigt sent. Om bidragen är kända vid budgettillfället sker budgetering utifrån rådande kunskap och med viss försiktighet. Av de bidrag som beskrivs i stycket ovan är samtliga budgeterade. Statsbidragen för "Lärlönelyftet", "Maxtaxa i förskolan" och "Lågstadiesatsningen" har budgeterats med beviljat och utbetalat belopp för år 2019 medan statsbidragen för "Likvärdig skola" och "Mindre barngrupper i förskolan" har budgeterats med försiktighet jämfört med utfallet. Nämnden beslutade om driftbudget för år 2019 i december år 2018.²

Socialnämnden

Under år 2019 beviljades socialnämnden statsbidrag efter ansökan inom sex olika områden. Sammanlagt uppgick erhållet belopp till 5,1 mnkr. Fram till i mitten av maj 2020 hade ansökningar om riktade statsbidrag gjorts inom sju områden. Samtliga ansökningar hade blivit beviljade vilket resulterat i totalt 5,9 mnkr.

Vi har granskat socialnämndens beslut för de tre statsbidragen som utvalts för närmare granskning. För statsbidraget God och nära vård 2020 (1,9 mnkr) ställde

² BIN § 93/2018-12-13

socialnämnden sig bakom planen att använda medlen till att finansiera den kompetenshöjning hos medarbetarna som krävs för att bedriva en patientsäker hälso- och sjukvård av hög kvalitet fördelat inom angivna områden, vilket ligger i linje med villkoren för bidrag.³

Bidraget Motverka ensamhet bland äldre och för ökad kvalitet i vården och omsorgon om personer med demenssjukdom är treårigt och avser åren 2020-2022. För år 2020 uppgår bidraget till 1,9 mnkr. I juni 2020 beslutade socialnämnden att använda bidraget till att skapa hälsofrämjande utemiljöer för att motverka ensamhet och möjliggöra positiv stimulering för personer med demenssjukdom samt att genomföra kunskapshöjande insatser om demenssjukdom för chefer och persongrupper inom äldreomsorg samt kommunal sjukvård. De efterföljande åren ska insatserna fortsätta och kompletteras med uppsökande verksamhet för äldre (80+) som inte har någon insats av äldreomsorgen samt utföra kompletteringsköp av digital utrustning om behov finns.⁴

Statsbidraget för att stärka bemanningen inom den sociala barn- och ungdomsvården har pågått från 2016 och avslutas i och med år 2020. Socialnämnden beslutade i mars 2017 om en handlingsplan för bidraget. Handlingsplanen och aktivitetsplan omfattade utvecklingsområden inom den sociala barn- och ungdomsvården som till exempel gemensam socialjour, gemensam familjerätt och gemensamt expertteam i länet.⁵ Bidraget uppgick till 0,8 mnkr år 2019 och till 0,3 mnkr år 2020.

I intervju beskrivs att om statsbidragen ger möjlighet att utöka bemanningen tillfälligt tas det med i nämndens beslut för att tydliggöra en tillbakagång till ordinarie bemanning efter statsbidraget har upphört.

Bedömning

Vi bedömer att bildningsnämnden delvis beslutar om ny eller utökad verksamhet som finansieras. Det grundar vi på att bidragen till största del ingår i nämndens driftbudget, vilken behandlas av nämnden. Vi anser dock nämnden på ett tydligare sätt bör ta ställning till bidrag som riskerar att permanenta verksamhet.

Vidare rekommenderar vi bildningsnämnden att med hänsyn till de specialdestinerade statsbidragens totala omfattning för verksamheten begära en riskanalys som visar vilken beredskap som finns att på kort sikt hantera en avveckling av de kostnader som är kopplade till de dessa statsbidrag.

Revisionsfrågan bedöms som delvis uppfylld.

Vi bedömer att socialnämnden beslutar om ny eller utökad verksamhet som finansieras av specialdestinerade statsbidrag. Det grundar vi på att det för de statsbidrag som valts ut för närmare granskning har gjorts planer som fastställts av socialnämnden.

³ SN § 62/2020-06-17

⁴ SN § 59/2020-06-17

⁵ SN § 33/2017-03-01

Revisionsfrågan bedöms som uppfylld.

Finns tillförlitliga och säkra rutiner för uppföljning och rapportering av använt bidrag?

lakttagelser

Bildningsnämnden

När bidraget utbetalats särskiljs det från övriga redovisningen genom att det åsätts ett aktivitetsnummer. Underlaget till bokföring av bidraget skickas till berörda ekonomiassistenter, chefer samt till förvaltningschefen. Ekonomiassistenterna granskar den föreslagna transaktionen och berörd chef attesterar den. I intervju beskrivs att samtliga bidrag fördelas (periodiseras) under de månader som de avser.

Ansvarig handläggare har byggt rapporter i beslutsstödssystemet QlickView för att underlätta uppföljningen av de specialdestinerade statsbidragen. Syftet är att varje chef ska kunna utläsa hur stor del av intäkterna som kommer från varje bidrag. Förbättring av rapporterna görs kontinuerligt.

Rapporten, som används i den ordinarie månadsuppföljningen, visar utfallet för intäkter och kostnader per ansvarsområde. Övriga intäkter är specificerade per aktivitet. Varje aktivitet avser ett specialdestinerat statsbidrag, till exempel karriärtjänster, lärarlönelyftet, lärlingsutbildning samt yrkesvux.

I budgetuppföljningen som presenteras till nämnden sker uppföljningen på en mer aggregerad nivå vilket innebär att andelen statsbidrag av intäkterna inte specificeras. Inför upprättande av årsbokslut sker avstämning av projekt som löper över årsskiftet samt reservering av befarad återbetalning. Ansvarig handläggare är i sin roll som verksamhetschef alltid närvarande vid nämndens sammanträden.

Socialnämnden

Information om erhållna statsbidrag sammanställs i en excelfil som den förvaltningsövergripande ledningsgruppen har tillgång till. Ett utbetalat statsbidrag åsätts ett projektnummer. Antingen fördelas intäkten ut till respektive verksamhet månadsvis eller bokförs bidraget i balansräkningen. Sedan förs de kostnader som ska matchas mot statsbidraget på samma projektnummer som intäkten, vilket minskar saldot i balansräkningen. I intervju beskrivs att kostnaderna ibland är svåra att identifiera varför de förs om till projektnumret i efterhand.

Ledningsgruppen går igenom erhållna och utnyttjade projektmedel några gånger om året. Inför upprättande av delårsrapport per 31 augusti och inför upprättande av årsredovisning per 31 december sker en mer detaljerad avstämning av vilka ej utnyttjade projektmedel som ska resultatföras eller föras över till kommande period/år.

Av de statsbidrag som valts ut för djupare granskning har ingen del av bidraget nyttjats i augusti 2020. Det beror bland annat på att planerad utbildning har ställts in på grund av pandemin. Under hösten kommer förvaltningen att genomföra en avstämning av om det är möjligt att använda bidragen under rådande förhållanden eller om hela eller delar behöver återredovisas till finansiären som outnyttjade.

Nämnden får del av uppföljningen av projektmedel främst i samband med rapportering

kring delårsrapport och årsbokslut.

Bedömning

Vi bedömer att det delvis finns tillförlitliga rutiner för uppföljning och rapportering av använt bidrag. Inom både bildningsnämnden och socialnämnden ingår de specialdestinerade bidragen i den ordinarie processen för uppföljning av verksamhet och ekonomi inom förvaltningen och till nämnd. Vi anser dock att redovisningen av de specialdestinerade statsbidragens påverkan på nämndernas ekonomi och verksamhet bör förtydligas.

Revisionsfrågan bedöms som delvis uppfylld.

Finns tillförlitliga och säkra rutiner för återrapportering/återredovisning till staten av riktade statsbidrag?

lakttagelser

Bildningsnämnden

Bidrag som beviljats förtecknas i en excelfil som ansvarig handläggare uppdaterar med information allteftersom datumet för återredovisning närmar sig. I särskild kolumn anges belopp som bedöms komma att behöva återbetalas.

Ansvarig handläggare bevakar datum för återrapportering av de riktade statsbidragen och kontaktar rektorer för att de ska rapportera informationen som behövs för att återredovisa bidragen. Cheferna får en beskrivning av vilka uppgifter som behöver fyllas i och en länk till dokumentet för återrapportering.

Om det finns anledning att tro att bidraget inte kommer att beviljas delvis eller i sin helhet sker en reservering av osäkert belopp. Det görs kontroller i samband med varje månadsavslut att kostnaden belastar samma period som det utbetalade bidraget. Enligt den förteckning som vi tagit del av uppgår osäkra bidrag till cirka 1,7 mnkr under år 2019.

Verksamhetschefen för gymnasie-/vuxenutbildningen informerar nämnden om eventuella avvikelser som att återredovisade statsbidrag inte blivit beviljade.

Bidag till Kulturrådet återredovisas av bibliotekschefen samt av kultursamordnaren. Det gäller att beskriva om bidraget använts som avsett eller om det finns avvikelser. I intervju beskrivs att bidragen hittills blivit beviljade i sin helhet. Någon gång har en mindre komplettering av inlämnad redovisning behövt göras.

Socialnämnden

Samtliga specialdestinerade bidrag kräver någon form av återrapportering. Socialstyrelsen har ett standardformulär som ska fyllas i med en beskrivning vad bidraget har använts till. I vissa fall behöver beskrivningen vara mer detaljerad så att det till exempel framgår vilken arbetsmetod som valts eller hur många tjänster som bidraget har finansierat. Det är nämndsekreteraren som bevakar att återrapporteringen blir gjord i tid. Redovisningen görs tillsammans med ansvarig chef.

Om Socialstyrelsen inte accepterar återrapporteringen meddelas kontaktpersonen med begäran om komplettering. I de fall Socialstyrelsen inte har några synpunkter på

återrapporteringen får kontaktpersonen ingen återkoppling.

I balansräkningen per 31 december 2019 fanns 2,4 mnkr av ej utnyttjade bidrag från Socialstyrelsen som återredovisats, men ej behövt återbetalas avseende år 2018 och 2019. Det största beloppet avser området psykisk hälsa från år 2018 med 1,6 mnkr. Insatser inom området samordnas genom Läns gemensam ledning i samverkan, som är ett länsövergripande samarbete mellan kommunerna och regionen.

Planer över bidragens användning som beslutats av nämnden återrapporteras i samband att bidraget kommer upp för beslut nästkommande år. I de fall bidraget inte har någon fortsättning sker ingen separat återredovisning. Kvarvarande bidragsmedel ingår alltid i den redovisning som görs inför nämnden inför upprättande av årsbokslut.

Bedömning

Vi bedömer att det finns tillförlitliga och säkra rutiner för återrapportering av riktade statsbidrag. Det baserar vi på att det finns ansvariga tjänstepersoner som bevakar datum för återrapportering och att vår granskning av utvalda statsbidrag visar att återrapportering lämnas in.

Revisionsfrågan bedöms som uppfylld.

Efterlevs riktlinjer och rutiner för ansökan, uppföljning och rapportering samt redovisning till staten?

lakttagelser

Bildningsnämnden

Det finns en dokumenterad rutin som beskriver hanteringen av statsbidrag inom bildningsnämnden. Rutinen, som uppdaterades senast höstterminen 2018, beskriver de olika stegen när det gäller ansökan, rekvisition, utbetalning, redovisning, eventuellt återkrav samt hanteringen vid bokslut. Det finns även en rutin för hur statsbidrag ska hanteras redovisningsmässigt.

Vi har även tagit stickprov på hanteringen av tre olika statsbidrag som betalats ut under år 2019 och år 2020.

Bidraget **Elevhälsa 2019 och 2020**, från Skolverket, avsåg att bibehålla eller öka antal årsarbetare eller personaltäteten inom området jämfört med året innan.

År 2019 söktes 1 433 900 kr, men endast 328 900 kr beviljades vilket motsvarade att bibehålla 0,45 tjänst som skolsköterska och 0,65 tjänst som skolkurator. Anledningen till att sökt bidrag avvek från beviljat var att fler ansökningar kommit in än det fanns bidrag att fördela samt att Skolverket bedömde att personaltäteten inom specialpedagogiska insatser var hög jämfört med andra kommuner och därmed rankades Oskarshamns kommun lågt i urvalet för att få del av hela bidraget.

Ansökan för "Elevhälsa 2019" gjordes 2019-02-14 och beslutet från Skolverket kom 2019-04-25.

År 2020 söktes och beviljades 2 007 330 kr vilket motsvarade att bibehålla 0,42 tjänst som skolsköterska, 0,68 tjänst som skolkurator samt ny förstärkning av 0,42 tjänst som skolsköterska, 0,75 tjänst som skolkurator och 3,84 tjänst inom

specialpedagogik.

Ansökan för "Elevhälsa 2020" gjordes 2020-02-11 och beslutet från Skolverket kom 2020-04-02.

Inget av statsbidragen hade återrapporterats vid granskningstillfället. För "Elevhälsa 2019" anger Skolverket att redovisning av antal anställda inom elevhälsan och för specialpedagogiska insatser kommer att behöva göras för samtliga personalkategorier. Återrapporteringen kommer att ske via Skolverkets e-tjänst under hösten 2020.

Bidraget **Mindre Barngrupper i förskolan 2018/2019 och 2019/2020**, från Skolverket, har hanterats av rektorer och verksamhetschef i enlighet med de rutiner som beskrivits i rapporten.

Ansökan för läsåret 2018/2019 gjordes 2018-03-29 med 10 197 071 kr och beslutet från Skolverket kom 2018-06-21. För perioden beviljades del av sökt bidrag med 7 602 071 kr. Ansökan blev delvis beviljad på grund av att fyra förskoleenheter inte haft tillräckligt högt indexvärde (antal inskrivna barn / antal barngrupper) i det urval som Skolverket gjort. Beräkningen av bidraget byggde på en prognos. Hösten 2019 återredovisades bidraget till Skolverket. Av redovisningen framgår att barngruppernas storlek per förskola berättigade till ett bidrag om 6 793 026 kr, vilket medförde att Skolverket 2019-12-12 beslutade att 809 045 kr skulle återbetalas.

Ansökan för läsåret 2019/2020 gjordes 2019-04-01 och beslutet från Skolverket kom 2019-07-04. För perioden beviljades hela det sökta bidraget med 9 793 532 kr. Även här bygger bidraget på en prognos över bemanning och antal barn per enhet. Statsbidraget ska återredovisas under hösten 2020.

Statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling för år 2019 och år 2020, från Skolverket.

Statsbidraget för år 2019, som avsåg förskoleklass och grundskola, skulle användas till att utöka pågående insatser eller genomföra nya insatser som stärker likvärdigheten och kunskapsutvecklingen. Villkoren för bidraget var att kommunen skulle ta fram en plan för sina insatser, att kostnaderna inte fick minska och att de kostnader som kommunen haft för insatserna skulle dokumenteras. Skolverket räknade fram bidragsramen för varje kommun utifrån ett socioekonomiskt index. Oskarshamns kommun rekvirerade 9 456 265 kr i februari 2019, vilket Skolverket beviljade i sin helhet. Planen visade ett urval av de insatser som statsbidraget skulle användas till. Exempel på insatser var:

- Anpassningar av lokaler och lärmiljöer för att stimulera allas förutsättningar och lust till lärande.
- Elevcoacher och studiestödjare som arbetar förebyggande runt barnet och hela dagen.

- Fortbildning inom bland annat NPF⁶, språkstörningar, elevhälsoarbete, psykisk hälsa bland barn och unga, låg-affektivt bemötande med mera.
- Pulshöjande aktiviteter och utökad rörelse under skoldagen.
- Rastaktiviteter och skolgårdslärare som främjar trygghet, glädje och rörelse.
- Studiehandledning till alla åldrar
- Utveckling och anpassning från särskilda undervisningsgrupper till flexibla stödgrupper integrerade i skolan.
- Utökade former av extra anpassningar och stöd.
- Personalförsträkning kring språk, matematik och kurator i den centrala elevhälsan.

Bidraget återredovisades i mars 2020, men i augusti 2020 hade Skolverket inte meddelat sitt beslut. Förvaltningens bedömning är att det inte föreligger någon risk för återbetalning.

Statsbidraget för år 2020 avser förutom förskoleklass och grundskola även fritidshemmen. Användningsområdet var samma som år 2019. Bidraget får inte användas till insatser som redan finansieras av kommunen. Kravet att kostnaderna totalt sett inte fick minska har tagits bort. Oskarshamns kommun rekviderade 13 771 940 kr i februari 2020, vilket Skolverket beviljade i sin helhet. I samband med rekvisitionen lämnades en plan över hur medlen ska användas i enlighet med riktlinjerna för bidraget. Planen omfattar följande utvecklingsinsatser: arbetet med lågstadiesatsningen kommer att fortsätta, införa flexibla stödgrupper integrerade i skolan, utveckla former av extra anpassningar och särskilt stöd, insatser för trygghet, glädje och rörelse samt ledningsstöd till skolledare vilket möjliggör ett ökat pedagogiskt ledarskap.

Bidraget ska återredovisas i mars 2021.

Socialnämnden

Det saknas ett formellt styrdokument som avser handläggning av specialdestinerade statsbidrag inom socialförvaltningen, men det finns en nedskrivna arbetsrutin från mars 2019. I intervju beskrivs att socialchefens ledningsgrupp är central både vad gäller att fatta beslut om ansökan av bidrag och hur bidragen ska fördelas i verksamheten.

Följande bidrag har valts ut för närmare granskning:

God och nära vård – en omställning av hälso- och sjukvården med fokus på primärvården 2020, 1,9 mnkr

Bidraget baseras på en överenskommelse mellan Socialdepartementet och Sveriges

⁶ NPF=Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Kommun och Regioner från januari 2020. Medlen utbetalades först till den regionala samverkan- och stödstrukturen (RSS) i respektive län och sedan till varje kommun utifrån befolkningsandel och antal patienter inom den kommunala hälso- och sjukvården (år 2018).

Bidraget ska användas till att utveckla förutsättningarna på arbetsplatserna, till exempel stödja hälsofrämjande och hållbar arbetsmiljö och stärka förutsättningar för ledarskapet samt att utbilda vårdens framtida medarbetare, till exempel genom att stärka kompetensutvecklingen för medarbetarna utifrån verksamhetens behov och tillvarata kompetens hos personer med utländsk bakgrund.

Åtgärderna ska redovisas till Socialstyrelsen genom RSS i respektive län utifrån ett frågeunderlag. En delredovisning ska göras senast den 30 september och en slutredovisning ska ske senast den 31 mars 2021. Delredovisningen ska innehålla genomförda och planerade insatser samt identifierade utmaningar för det fortsatta arbetet.

Motverka ensamhet bland äldre och för ökad kvalitet i vården och omsorgen om personer med demenssjukdom 2020, 1,9 mnkr

Statsbidraget får användas för att motverka ensamhet bland äldre och att öka kvaliteten i vården och omsorgen om personer med demenssjukdom. Enligt villkoren avgör varje kommun hur medlen kan anpassas till lokala prioriteringar och behov inom det syfte som anges.

Godkända ombud kan rekvirera medlen senast den 31 oktober 2020 via Socialstyrelsens e-tjänst. Medlen betalas ut löpande efter att rekvisitionen har kommit in.

Återrapportering till Socialstyrelsen ska ske senast den 28 februari 2021 via ett återrapporteringsformulär som kommer att innehålla frågor om hur mycket stimulansmedel som använts, till vilken eller vilka målgrupper samt till vilken eller vilka verksamheter. Medel som inte använts enligt villkoren ska återbetalas till Socialstyrelsen.

Statsbidrag för att stärka bemanningen inom den sociala barn och ungdomsvården 2019, 0,8 mnkr

Statsbidraget fördelas per kommun utifrån faktorerna uppskattat antal ärenden i barn- och ungdomsvården 2018, andelen uppskattade ärenden i barn- och ungdomsvården av befolkningen 0-20 år 2018 samt andel av befolkningen som saknade treårig gymnasieutbildning 2017.

Syftet med statsbidraget är att öka antalet socialarbetare, att öka antalet arbetsledare smat att öka antalet administratörer för att frigöra tid för socialsekreterare eller arbetsledare i deras arbete med myndighetsutövning. Medlen får inte användas till att finansiera inhyrda tjänster via bemanningsföretag. Syftet är att bygga upp stabilitet och kontinuitet i den ordinarie verksamheten.

Godkända ombud kan rekvirera medlen senast den 1 juni 2019 via Socialstyrelsens e-

tjänst. Medlen betalas ut löpande efter att rekvisitionen har kommit in.

Återrapportering till Socialstyrelsen ska ske senast den 6 februari 2020 via en ekonomisk redovisning och ett frågeformulär som skickas ut via mejl till angiven kontaktpersoner. Medel som inte använts eller som inte använts i enlighet med angivna villkor ska återbetalas till Socialstyrelsen.

Vi har tagit del av återrapporteringen som gjorts inom den utsatta tiden, februari 2020 och på avsedd blankett. Av dokumentet framgår att bidraget möjliggjort att tillfälligt kunnat anställa socialsekreterare för att minska arbetsbelastningen vid arbetstoppar och sjukdom. En socialsekreterare har kunnat arbetspröva och sedan fått tillsvidareanställning med hjälp av bidraget. Enligt återrapporteringen har hela bidraget använts. Rapporten är underskriven av förvaltningschefen.

Bedömning

Vi bedömer att riktlinjer och rutiner i allt väsentligt efterlevs för ansökan, uppföljning och rapportering samt redovisning till staten. Det baserar vi på att granskningen av utvalda statsbidrag visar att hanteringen har skett i enlighet med riktlinjer för bidragen och de interna rutiner som upprättats inom respektive förvaltning. I de fall som bidrag har behövt återbetalas inom bildningsnämndens verksamhet bedömer vi att det beror på orsaker som nämnden eller förvaltningen inte kunnat påverka i sin helhet.

Revisionsfrågan bedöms som uppfylld.

2020-09-21

Caroline Liljebjörn

Uppdragsledare/Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Oskarshamns kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 25 mars 2020. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.